

Úvod do autorského práva a průmyslových práv

Předmětem práva duševního vlastnictví jsou zpravidla ty nehmotné statky, k jejichž vytvoření došlo prostřednictvím **kreativní duševní činnosti** za současného vynaložení značného úsilí a případně materiálních hodnot ze strany tvůrce. Za příklad můžeme uvést napsání knihy, zkomponování hudební skladby, vynalezení nové formy dopravního prostředku či navrhnutí netradičního tvaru židle.

Ústřední myšlenkou, na které je právo duševního vlastnictví postaveno, je předpoklad, že tvůrce nehmotných statků, jež obohacují celou společnost, lze motivovat k větší aktivitě v této oblasti tak, že jim bude poskytnut prostor k tomu, aby se svým výtvorem mohli **exkluzivně disponovat** dle svého uvážení a tento případně komerčně využít.

Základní vlastností předmětů duševního vlastnictví je totiž jejich tzv. **potenciální ubikvita**, tedy možnost existence v prakticky neomezeném množství. Tvůrce pak vedle utajení nemá příliš mnoho možností, jak vyloučit ostatní z využívání svého výtvoru. Zajistit náležitou realizaci ekonomického potenciálu výtvoru je pak téměř nemožné. A utajování užitečných výtvorů je v příkrém rozporu se zájmem společnosti na neustálém rozvoji.

Úkolem práva duševního vlastnictví je zavedení takové úpravy práv a povinností jednotlivých osob k předmětům práva duševního vlastnictví, aby bylo dosaženo co nejoptimálnějšího poměru mezi motivovaností tvůrců k tvorbě a zveřejňování užitečných výtvorů a možností společnosti z předmětných výtvorů co nejvíce těžit. Tohoto cíle bývá dosahováno tak, že jsou užitečné výtvory identifikovány a v případech, kde je to možné, jsou **tvůrci po určité omezenou dobu poskytnuta některá oprávnění, z jejichž výkonu jsou všichni ostatní vyloučeni**.

Právo duševního vlastnictví zpravidla rozdělujeme na **právo autorské**, které chrání autorská díla, a **práva průmyslová**, která například chrání vynálezy prostřednictvím patentů, označení formou ochranných známek apod.

Autorské právo

Autorské právo je v České republice upraveno zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon se vztahuje na díla:

- literární
- jiná umělecká
- vědecká

(...), která jsou **jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti** autora a jsou vyjádřena v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně. (§ 2 zákona č. 121/2000 Sb.)

Právo autorské zahrnuje výlučná **práva osobnostní** (právo rozhodnout o zveřejnění díla, osobovat si autorství, právo na nedotknutelnost díla) a výlučná **práva majetková** (právo dílo užít, právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu).

Osobnostní práva trvají do smrti autora, majetková po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Průmyslová práva

Prostřednictvím průmyslových práv se v České republice upravují právní poměry k vynálezům, ochranným známkám, užitným vzorům, průmyslovým vzorům a označením původu.

Vynálezům je věnován zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

K vynálezům, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné, může být udělen patent. Za vynálezy se nepovažují objevy, vědecké teorie, matematické metody, estetické výtvořy, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, programy počítačů a podávání informací. (§ 3 odst. 1 a 2 zákona č. 527/1990 Sb.)

Úpravu ochranných známek obsahuje zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů.

Ochrannou známkou může být za podmínek stanovených tímto zákonem jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby (§ 1 zákona č. 441/2003 Sb.).